

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
(www.philosophical-research.org)

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΕ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2011 - 2012

ΑΝΘΡΩΠΟΓΟΝΙΑ
Φυσική Ιστορία του Ανθρώπου
Ή
Ανθρώπινη Φύση και Ανέλιξη
(από τις Δυναμερές Πρωταρχές
μέχρι την Ακμή της Τελειότητας)

ΣΤ' ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Στις 20 Μαρτίου εφέτος συμβαίνει η Εαρινή Ισημερία.

Θα εορτάσουμε την είσοδο της Άνοιξης, το κοσμικό άνοιγμα, συμποσιαζόμενοι αρχαιοελληνικά, όπως το συνηθίζουμε πλέον σε ημερομηνίες-κλειδιά.

Και όπως ταιριάζει με την Συμπαντική Διείσδυση και (Δι)Άνοιξη κατά την οποία συλλαμβάνεται στην σκοτεινή μήτρα της ύπαρξης ο Λόγος και το Φῶς του Κόσμου, ο Ανίκητος Ήλιος (Sol Invictus), το θέμα της ένθεης μέθης μας – στην συμποτική συζήτησή μας θα είναι ο Έρωτας και τα Ερωτικά, τα αρχαία και τα νεώτερα και σύγχρονα.

**Έστησ' ο Έρωτας χορό με τον ξανθόν Απρίλη,
κι η φύσις ηύρε την καλή και την γλυκειά της ὥρα
Σολωμός, Οι Ελεύθεροι Πολιορκημένοι, Σχεδιάσμα Γ' VI, 1 – 2**

**Μάγεμα η φύσις κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη,
η μαύρη πέτρα ολόχρυση και το ξερό χορτάρι.
Σχεδιάσμα Β' II, 10 - 11**

Ο Απρίλιος (Άνοιξεως πληθούσης) ωνομάστηκε στα Λατινικά από το aperio, ανοίγω, (Aperilis = Aprilis).

[Πλούταρχος, Νομάς, 19, 72c : 'αλλ' ὥσπερ' έχει τούνομα ψιλόν, Ἀπρίλλιον κεκληῖσθαι τὸν μήνα, τῆς ἑαρινῆς ὥρας ἀκμαζούσης ἀνοίγοντα καὶ ἀνακαλύπτοντα τοὺς βλαστοὺς τῶν φυτῶν. τοῦτο γὰρ ἡ γλῶττα σημαίνει.

Ευρύτερα και γενικώτερα εφαρμόζει το άνοιγμα το κείμενο Fasti Praenestini, CIL I, 286b : quia fruges flores animaliaque ac maria et terrae aperiuntur.

Ο Οβίδιος αναφέρει και τις δύο διαδεδομένες ερμηνείες του λατινικού ονόματος του μήνα, από την Ελληνική λέξη Αφρ-οδίτη (= Apr-ilis) και από το Λατινικό aperio. Υιοθετεί την πρώτη εκδοχή. Fasti, IV 61 – 4; 85 -9 :

sed Veneris mensem (ο Απριλης ήταν αφιερωμένος στην Αφροδίτη) graio

sermone notatum

auguror, a spumes est dea dicta maris.

nec tibi sit mirum graeco rem nomine dici:

Itala nam tellus Graecia maior erat.

...

... sunt qui tibi mensis honorem

eripuisse velint inuideantque, Venus.

nam qui aver aperit tunc omnia, densaque cedit

frigoris asperitas, fetaque terra patet,

Aprilem memorant ab aperto tempore dictum.

Ο Απρίλης ήταν όντως αφιερωμένος στην Αφροδίτη. Το άγαλμά της ελούετο γυμνό σε επίσημη ιερουργία στην οποία συμμετείχαν γυναίκες από όλα τα στρώματα συμπεριλαμβανομένων των ιερόδουλων (Οβίδιος, *Fasti*, IV . 133 – 8. Για λεπτομέρειες της εορτής στις Καλένδες του Απριλίου- 1η Απριλίου - v. Ιωάννη Λυδού, *Liber de Mensibus*, IV 64, p. 119.10 sqq.).

Ο ποιητής διάλεξε την παραγωγή του ονόματος από την Ελληνική Αφροδίτη. Ο μέγας Ρωμαίος αρχαιογνώστης Varro επιστημονικά προκρίνει την άλλη ερμηνεία, από το *aperio*. *De Lingua Latina* , VI 33: *mensium nomina fere sunt aperta, si a Martio, ut antiqui constituerunt, numeres* (το αρχαίο Ρωμαϊκό ημερολόγιο άρχιζε με τον Μάρτιο, τον μήνα του Άρη (Mars), δηλαδή με τον μήνα της εαρινής ισημερίας): *nam primus a Marte. secundus, ut Fulvius scribit et Iunius, a Venere, quod ea sit Aphrodite; cuius nomen ego antiquis litteris quod nusquam inveni, magis puto dictum, quod ver omnia aperit, Aprilem.*

Η άποψη του Varro ήταν η κυρίαρχη. Censorinus, *de die natali*, XXII, 11: *Aprilem autem non ab Aphrodite, se dab aperiendo, quod tunc fere cuncta gignantur et nascendi claustra aperiat natura.* Η φύση ανοίγει τα κλείστρα της γέννησης.

Ο Censorinus επικαλείται την αρχαιογνωστική αρχή του Varro, ότι οι Ρωμαίοι πήραν τα ονόματα των μηνών από τους Λατίνους που υπήρχαν πριν κτιστεί η Ρώμη: *Varro autem Romanos a Latinis nomina mensum accepisse arbitratus auctores eorum antiquiores quam urbem fuisse argute docet, ibid., 10.*

Cf. Servius, Σχόλια στο Virgilius, *Georgica*, I 43: *Aprilis autem dictus est quasi terras tepore aperiens.* Ο Βιργίλιος παρακάτω, I 217 -8, δημιουργεί πρόβλημα που ταλαιπωρεί την ερμηνευτική δεινότητα του Servius, με μία χαλαρότητα στην αναφορά του ζωδιακού Ταύρου (αντί του Κριού, τον Μάρτιο) ως ανοίγοντος τον ετήσιο κύκλο, και μάλιστα των Κεράτων του Ταύρου που έρχονται τελευταία, κατά τα μέσα Μαΐου. Αλλά η αρχή του Ταύρου είναι περί τις 20 Απριλίου, και ποιητική αδεία (μη τυπική για τον λόγιο ποιητή Βιργίλιο είναι αλήθεια) τα κέρατα μπορούν να ταυτιστούν με τον ταύρο ολόκληρο. Πάντως η σχέση *Aprilis* ~ *aperit* υποδηλώνεται σαφέστατα με το *aperit*, αν και τώρα ανοίγεται (= αρχίζει) ο χρόνος: *candidus auratis aperit quum cornibus annum*

Taurus, et adverso cedens Canis occidit astro.

(Για να μην μπώ στην βαρειά προβληματική μεταξύ των παραδεδομένων γραφών *adverso* – *averso*!)

Ο λογιώτατος Macrobius μας πληροφορεί πολύτιμα και αναλυτικά για το θέμα. *Saturnalia*, I, 12, 8 - 15. (8) *secundum mensem nominavit (sc. Romulus) Aprilem, ut quidam putant cum adsiratione quasi Aphrilem, a spuma quam Graeci ἄφρον vocant, unde orta Venus creditur. Et hanc Romuli asserunt fuisse rationem, ut primum quidem mensem a patre suo Marte, secundum ab Aeneae matre Venere nominaret, et hi potissimum anni principia servarent a quibus esset Romani nominis origo, cum hodieque in sacris Martem patrem, venerem genetricem vocemus. ... (12) sed Cingius in eo libro quem De fastis reliquit ait imperite quosdam opinari Aprilem mensem antiquos a Venere dixisse, cum nullus dies festus nullumque sacrificium insigne Veneri per hunc mensem a maioribus institutum sit [Τα λουτρά της Αφροδίτης που ανέφερα παραπάνω για τον Απρίλιο, ο Verrius Flaccus τα θεωρεί μεταγενέστερη προσθήκη, *ibid.* 15], sed ne in carminibus Saliorum [αρχαίοι Ρωμαίοι θρησκευτικοί ύμνοι] veneris ulla ut ceterorum caelestium laus celebretur. (13) Cingio etiam Varro [η μεγάλη αυθεντία] consentit, adfirmans nomen Veneris ne sub regibus quidem apud Romanos vel Latinum vel Graecum fuisse, et ideo non potuisse mensem a Venere nominari. (14) sed cum fere ante aequinoctium vernalis sit caelum et nubibus obductum, sed et mare navigantibus clausum, terrae etiam ipsae aut aqua aut pruina aut nivibus contegantur, eaque omnia verno id est hoc mense aperiantur, arbores quoque nec minus cetera quae continet terra aperire se in germen incipient: ab his omnibus mensem Aprilem dici merito credendum est, quasi Aperilem, etc.*

Το νόημα πάντως είναι ότι με την Εαρινή Ισημερία ο Ήλιος επικυριαρχεί και τα έργα της Αφροδίτης είναι όμορφα. *Ibid.* 21,6: *sed cum sol emersit ab inferioribus partibus terrae vernalisque aequinoctii transgreditur fines augendo diem, tunc est Venus laeta et pulchra: virent arva segetibus, prata herbis, arbores foliis. Ideo maiores nostril Aprilem mensem Veneri dicaverunt.*

Ο Ιωάννης Λυδός σφάλλει ως προς την άποψη του Cingius, και εννοεί την διαφορά των δύο ερμηνειών σαν να ήταν αντιπαράθεση μιας Ελληνικής και μιας Ρωμαϊκής θέσης. Πάντως σωστά παρατηρεί: ... οι δὲ Ρωμαῖοι Ἀπρίλιον ὥσανεῖ Ἀπερίλιον ἂντὶ τοῦ ἄνοικτικὸν τοῦ καιροῦ φασιν. ἔγκεκλεισμένης γὰρ ὥσπερ τῷ χειματι τῆς φύσεως τὸ ἑὰρ ἐξανοίγειν τὰ πράγματα πέφυκεν.

Cf. επίσης Augustinus, c. Faust. XVIII 5; Isidorus, V 33, 7; Ausonius, dist. De mens., 7 sq.; Anthologia Latina, 395, 13; 665, 7; Carmen de mensibus, P. L. M. I p.207, 310.

Αλλά στην ερωτική μας ευωχία δεν θα λησμονήσουμε και τον ουτοπικό στοχαστή μιας Ερωτοκεντρικής μελλοντικής μετα-ευρωπαϊκής κοινωνίας, τον Charles Fourier (1772 – 1837), και το κύκνειο άσμα του, *Le nouveau monde amoureux*, Ο νέος ερωτικός κόσμος, που βρέθηκε στα παραμελημένα, φθαρμένα και ποντικόβρωτα χειρόγραφα του, και δημοσιεύθηκε για πρώτη φορά το 1967. Και θα δουμε ερωτικά σε αυτόν όσα αναλύουμε για την αγεφύρωτη αντίθεση Κλασσικού και Τευτονικού, Ελληνισμού και Ευρωπαϊσμού.

Το Συμπόσιο της Εαρινής Ισημερίας 2012 θα αρχίσει στις 9.30 το βράδυ και θα κρατήσει κατά την αντοχήν εκάστου στην εκλεκτική πλησμονή των αισθήσεων.

Ο επιθυμών να συνεορτάση τον Ήλιο, τον Διόνυσο και τον Έρωτα, τον ίδιο θεό, τον Λόγο της Κοσμικής Αρμονίας, ας με ειδοποιήσει.